

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การเมืองของการให้ความครั้งนี้ทำให้ได้พบข้อสรุป 3 ประการ คือ

1. ความหมายเรื่องผู้หญิงไม่ดี เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งจากแง่มุมของสังคมและจากแง่มุมของนักวิชาการ
2. นักวิชาการไทยได้รับอิทธิพล จากแนวคิดทั้งแนวมาร์กซิสต์ และแนวเฟมินิสต์ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และนำไปสู่กระบวนการผลักดันทางสังคม
3. การให้ความหมายเรื่องผู้หญิงดี ผู้หญิงไม่ดี ส่งผลกระทบต่อแนวนโยบายของรัฐ ในการมองประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ว่าอะไรเป็นปัญหา อะไรไม่เป็นปัญหาและทำการแก้ปัญหาอย่างไร เช่น การดำเนินนโยบายเรื่องโสเภณี, เอดส์, การทำแท้ง, การช่มชู้, การล่วงเกินทางเพศ, การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมทางการเกษตร, กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน รวมทั้งนโยบายจัดระเบียบสังคมและการให้ความรู้กับเด็กวัยรุ่นในคู่มือวัยใส เป็นต้น

ประเด็นแรก ความหมายเรื่องผู้หญิงไม่ดีเปลี่ยนแปลงไป จากคำสอนของสังคมไทยที่รับรู้กันอยู่ในปัจจุบันที่สอนให้ผู้หญิงเป็นกุลสตรี ผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว รักษาพรหมจรรย์ไว้จนกว่าจะแต่งงาน ผู้หญิงต้องเป็นแม่ศรีเรือน เป็นภรรยาที่ดี เป็นแม่ที่ดี เมื่อศึกษาย้อนไปในอดีตแล้วพบว่าตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ได้มีการสอนให้ผู้หญิงเป็นผู้หญิงที่ดีในประเด็นที่กล่าวมา แต่ในการยึดถือและปฏิบัติแล้วพบว่า มีระดับความเข้มงวดที่แตกต่างกันระหว่างผู้หญิงชนชั้นสูงและผู้หญิงชาวบ้าน ในชนชั้นสูงจะมีความเข้มงวดกับพรหมจรรย์และการรักษานวลสงวนตัวของผู้หญิงมากกว่า และผู้หญิงชนชั้นสูงไม่มีอิสระในการเลือกคู่ครอง ไม่มีเสรีภาพในการคบหาสมาคมและออกนอกบ้าน ส่วนในชาวบ้านนั้นผู้หญิงชาวบ้านมีอิสระมากกว่า ธรรมเนียมไทยมิได้ยึดถือว่าพรหมจรรย์เป็นคุณค่าเพียงอย่างเดียวของผู้หญิง และไม่ใช่เงื่อนไขที่ผู้ชายจะใช้เลือกผู้หญิงไปเป็นภรรยา ส่วนการรักษานวลสงวนตัวก็ยังเป็นสิทธิของผู้หญิงไทยที่ไม่ให้ผู้ชายเข้ามาละเมิด และการที่จะใช้สิทธิหรือละสิทธินี้ก็ขึ้นอยู่กับตัวของผู้หญิงเอง

ในเรื่องความเป็นแม่ศรีเรือนและภรรยาที่ดี ถึงแม้ว่าผู้หญิงถูกสอนให้เป็นแม่ศรีเรือนและภรรยาที่ดี แต่ในชนชั้นสูงความเป็นแม่ศรีเรือนก็ค่อนข้างจะเข้มงวดกว่าชาวบ้านทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากผู้หญิงชาวบ้านต่างเป็นผู้มีส่วนร่วมในการทำงานเชิงเศรษฐกิจ ดังนั้นผู้หญิงที่จะเป็นเมียจะต้องเก่งในเรื่องการทำงานด้วย

จากนโยบายการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยที่เริ่มขึ้นในรัชกาลที่ 4, 5 และ 6 ได้ให้ความสำคัญสำคัญกับพหุภพธรรมและการรักษามูลสงวนตัวของผู้หญิงเข้มงวดมากขึ้น โดยรับเอาความเชื่อเรื่องเพศแบบวิคตอเรียนเข้ามาและขยายอุดมการณ์นี้ผ่านการศึกษาแผนใหม่ให้กลายเป็นอุดมการณ์ที่ยึดถือกันทั่วประเทศ รวมทั้งนำเอาอุดมการณ์แม่ศรีเรือนเข้ามา ซึ่งหมายถึงผู้หญิงควรจะทำงานบ้านและให้สามีเลี้ยงดู จึงทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างผู้หญิงดีที่สามารถปฏิบัติตามบรรทัดฐานใหม่นี้ได้ กับผู้หญิงไม่ดีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือผู้หญิงชาวบ้านที่ต้องทำงานในเชิงเศรษฐกิจเพื่อช่วยเหลือครอบครัว¹

ในนโยบายสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีนโยบายสนับสนุนให้ผู้หญิงพัฒนาตนเอง นอกจากบทบาทความเป็นแม่ศรีเรือนและภรรยาที่ดีแบบเดิมที่ผู้หญิงต้องปฏิบัติแล้ว แม่ศรีเรือนและภรรยาที่ดีในสมัยนี้ยังต้องเป็นแม่ศรีเรือนที่เก่งทั้งในบ้านและนอกบ้าน ต้องออกสังคมได้ ต้องเป็นคู่คิดกับสามี ทั้งนี้ผู้หญิงได้รับการศึกษาและออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทั้งจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจและนโยบายของรัฐที่ต้องการพัฒนาผู้หญิงเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน และในยุคนี้ความเป็นแม่ของผู้หญิงได้ถูกทำให้มีความสำคัญมากขึ้นอย่างชัดเจน ผู้หญิงต้องบำรุงร่างกายเพื่อที่จะสามารถเป็นแม่พันธุ์ที่ดี ผู้หญิงที่ไม่มีลูกถือว่าไม่มีประโยชน์แก่ประเทศชาติ แม้จะหมดยุคของจอมพล ป. แล้วนโยบายเหล่านี้ก็ได้ถูกสืบทอดต่อ ๆ มา เช่น การกำหนดให้มีวันแม่แห่งชาติ สังคมเห็นว่าผู้ที่เป็นแม่จะต้องเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูลูก ถึงแม้จะทำงานนอกบ้านก็คาดหวังว่าจะต้องให้ความสำคัญกับลูกและครอบครัวเป็นอันดับแรก ซึ่งบทบาทความเป็นแม่ของผู้หญิงในยุคหลัง ๆ นี้ มีภาวะความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะสภาพที่ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ครอบครัวโดยเฉพาะในเมืองกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้ภาระการเลี้ยงดูบุตรตกอยู่ที่ผู้หญิงเพียงคนเดียว ซึ่งต่างจากเมื่อก่อนที่ยังมีญาติพี่น้องและชุมชนคอยช่วยเหลือ ความคาดหวังต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้หญิงบางกลุ่มเริ่มเห็นว่าการมีลูกเป็นเรื่องที่ลำบาก

การพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจที่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตั้งแต่ช่วงรัชกาลที่ 4-6 ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของชนชั้นกลาง มีการส่งลูกหลานของชนชั้นสูงและกลางออกไปศึกษาในต่างประเทศ และมีการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้ารับการศึกษารวมทั้งการรับเอาอุดมการณ์ หรือแนวความคิดของเสรีนิยมที่เน้นความเท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ผู้หญิงในสองชนชั้นก็ได้กลายมาเป็นกลุ่มคนที่เรียกร่องสิทธิสตรี ที่เรียกร่องโอกาสในการ

¹ นิก้า จีร์กัทธ์, การควบคุมเรื่องเพศในผู้หญิงไทยปัจจุบัน : กรณีศึกษาการควบคุมเรื่องเพศในวัยรุ่น, หน้า 65-66.

ศึกษา การออกไปทำงานนอกบ้าน และความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย และเริ่มสร้างภาพผู้หญิงที่ เก่งทั้งงานในบ้านและนอกบ้าน

ผู้หญิงหัวก้าวหน้าในสมัยแรกนี้ เป็นผู้หญิงที่ได้รับอิทธิพลความคิดและการศึกษามาจาก ประเทศตะวันตก ทำให้รับเอาอุดมการณ์เรื่องค่านิยมพรหมจรรย์และการรักษาวลสงวนตัวมาผสม ผสานกับค่านิยมพรหมจรรย์และการรักษาวลสงวนตัวของผู้หญิงชนชั้นสูงแบบเดิม ในช่วงต่อ ๆ มา ค่านิยมพรหมจรรย์และการรักษาวลสงวนตัว ตามความคิดเห็นของนักวิชาการ ผู้หญิงหัวก้าวหน้า หรือผู้ที่ทำงานและสนใจในด้านผู้หญิง ต่างก็มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปใน 2 แนวทาง คือ กลุ่มแรกที่ยังให้ความสำคัญกับเรื่องค่านิยมพรหมจรรย์ของผู้หญิง และเห็นว่าผู้หญิงควรรักษาวล สงวนตัว แต่ในขณะที่เดียวกันมาตรฐานนี้ก็ควรใช้กับผู้ชายด้วย ไม่ใช่ลักษณะทวิมาตรฐานนี้กับ ผู้หญิง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งนั้น มีความเห็นว่าผู้หญิงควรมีอิสระในทางเพศสัมพันธ์มากขึ้น และไม่ควรร ให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์ของผู้หญิงมากไปกว่าความสามารถของเธอ

นอกจากนั้นผู้หญิงในกลุ่มหัวก้าวหน้าในยุคแรก เป็นกลุ่มที่ได้รับอุดมการณ์แม่ศรีเรือนมา และได้สืบทอดอุดมการณ์นี้ผ่านการเขียนนิยายสารต่าง ๆ ออกมา และนอกจากที่จะเน้นอุดมการณ์ แม่ศรีเรือนแล้วยังได้เริ่มเปิดพื้นที่ให้ผู้หญิงเข้าไปสู่บทบาทนอกบ้านมากขึ้น และยังให้ความสำคัญ กับผู้หญิงในฐานะภรรยา แต่ภรรยาที่ดีในสมัยนี้ก็กลับจะต้องเป็นภรรยาที่มีความรู้คอยช่วยเหลือ และสนับสนุนสามีได้ ในบทบาทความเป็นแม่ยังคงให้ความสำคัญกับการเป็นแม่มากไม่แตกต่าง จากสังคม แต่ก็ยังมีอีกกลุ่มหนึ่งที่เริ่มวิพากษ์วิจารณ์ว่าภาวะความเป็นแม่ ที่ต้องดูแลลูกบางครั้งเป็น เรื่องที่ผู้ชาย ควรจะเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย และเริ่มมีความการยอมรับผู้หญิงที่ไม่ต้องการ เป็นแม่ หรือผู้หญิงที่ให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่การงานมากกว่าการเป็นแม่มากขึ้น

ในด้านความคิดของนักวิชาการกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต่างมีความคิดเห็นว่า กรอบเรื่องนี้ เป็นกรอบที่จำกัดและกดขี่ผู้หญิงมากเกินไป ในเรื่องการรักษาพรหมจรรย์มองว่าถึงแม้ว่าผู้หญิงไม่ ได้รักษาพรหมจรรย์ของตนไว้จนกว่าจะแต่งงานก็ไม่ถือเป็นผู้หญิงไม่ดี ผู้หญิงควรที่จะมีสิทธิ กำหนดความเป็นไปในเรื่องเพศของตนเองมากขึ้น ผู้หญิงควรจะมีเสรีภาพทางเพศมากขึ้น แต่เสรี ภาพทางเพศในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการสำส่อนทางเพศ ควรเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงมี ควรให้ความรู้ เรื่องเพศแก่ผู้หญิง และสอนให้ทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีความรับผิดชอบ เคารพซึ่งกันและกันมากขึ้น และถ้าสังคมให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ของผู้หญิงก็ต้องให้ความสำคัญกับผู้ชายด้วย ต้องเข้มงวด กับผู้ชายด้วย

ในเรื่องการแต่งตัว นักวิชาการกลุ่มหนึ่งมีความเห็นว่าการแต่งกายของวัยรุ่นที่เปิดเผยรูปร่างมากขึ้นไม่ถือว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีหรือไม่เหมาะสมแต่อย่างใด เป็นเรื่องที่เกิดความขัดแย้งระหว่างความคิดและการกระทำของคนสองรุ่น ผู้หญิงควรมีอิสระในการเลือกว่าจะแต่งตัวอย่างไร แต่นักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งกลับมีความคิดเห็นว่า ผู้หญิงถูกหลอกให้แต่งตัว และการแต่งกายของผู้หญิงที่เปิดเผยรูปร่างมากเกินไป หรือจงใจทำให้โป๊ เป็นการลดคุณค่าของตนเองให้เป็นเสมือนวัตถุทางเพศ บริบทในเรื่องการเปิดเผยร่างกายในที่สาธารณะในแต่ละยุคสมัยแตกต่างกัน และผู้หญิงก็ต้องระวังว่าการแต่งกายแบบนั้นอาจทำให้คนเข้าใจผิด และเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามาทำร้ายตนเองได้ การเปิดเผยร่างกายในที่สาธารณะไม่ใช่เรื่องที่ดีเสมอไป ในขณะที่นักวิชาการอีกกลุ่มมองว่า ต้องระวังการเชื่อมโยงการแต่งกายกับประเด็นเรื่องความรุนแรงทางเพศ และเห็นว่าถึงแม้จะมีกฎหมายที่ห้ามผู้หญิงแต่งตัวเปิดเผยรูปร่างก็ไม่สามารถขจัดประเด็นความรุนแรงทางเพศได้ ถ้าไม่ขจัดอคติทางเพศที่มีต่อเพศหญิง

ส่วนในประเด็นเรื่องบทบาทความเป็นแม่ศรีเรือน ความเป็นภรรยาที่ดี และความเป็นแม่ที่ดีนั้น นักวิชาการเกือบทั้งหมดมีความเห็นว่ถึงผู้หญิงจะละเมิดหรือขาดไปก็ไม่เป็นเรื่องที่ร้ายแรงสังคมไม่ควรจะคาดหวังกับผู้หญิงมากเกินไป โดยเฉพาะเมื่อผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้านด้วย มีนักวิชาการเพียงคนเดียวที่เห็นว่าบทบาทความเป็นแม่เป็นสิ่งที่ร้ายแรงที่สุดถ้าผู้หญิงละเมิดคือเป็นแม่ที่ทิ้งและไม่ดูแลลูก

จะเห็นได้ว่าในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ ความเป็นแม่ศรีเรือน ภรรยาที่ดี และแม่ที่ดี นักวิชาการส่วนใหญ่ค่อนข้างที่จะมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือเปิดกว้างให้ผู้หญิงได้มีทางเลือกมากขึ้น แต่ในเรื่องการแต่งกายจะเห็นความแตกต่างทางความคิดระหว่างคนสองกลุ่มอย่างชัดเจนคือ กลุ่มที่เห็นว่าผู้หญิงควรมีอิสระในการแต่งตัว ถึงแม้ว่าการแต่งตัวนั้นจะเป็นการเปิดเผยรูปร่างมากเกินไป กับกลุ่มที่บอกว่าเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยเหมาะสม เป็นการลดคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงลงไปเป็นเพียงวัตถุทางเพศ

ประเด็นที่ 2 จากการขยายตัวในโอกาสทางการศึกษา ในช่วงแรกเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มชนชั้นสูงและกลาง ซึ่งกลุ่มนี้ได้รับเอาแนวคิดเสรีนิยมเข้ามาใช้ในประเทศไทย และได้นำมาใช้กับประเด็นเรื่องความเสมอภาคของผู้หญิงในโอกาสด้านการศึกษา กฎหมาย การจ้างงาน แต่ในประเด็นเรื่องเพศกลับใช้ศีลธรรมทางเพศแบบเดิม (ผู้หญิงต้องรักษาพรหมจรรย์ แต่ผู้ชายไม่จำเป็น) มาตัดสินและในช่วงประมาณปี 2516 เป็นต้นมา เริ่มมีการนำเอาแนวคิดมาร์กซิสต์เข้ามาวิเคราะห์และอธิบายปัญหาผู้หญิง แต่ก็ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาชนชั้นมากกว่าปัญหาผู้หญิง แนวคิดนี้ถูก

โจมตีว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศได้ และในยุคหลัง ๆ ก็มองว่าการแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางเพศต้องแก้ปัญหาที่โครงสร้างชายเป็นใหญ่ด้วย

ในการอธิบายประเด็นเรื่องผู้หญิง นักวิชาการได้ให้ความสำคัญกับปัญหาว่าเกิดมาจากโครงสร้างของสังคม เกิดจากระบบสังคมมากกว่าจากตัวผู้หญิงเอง และในการอธิบายถึงที่มาของปัญหาและการแก้ไขปัญหา ทำให้เห็นได้ว่านักวิชาการไทยต่างได้รับอิทธิพลทางความคิดและวิธีการอธิบายปัญหามาจากทั้งทฤษฎีในแนวมาร์กซิสต์ และทฤษฎีในแนวเฟมินิสต์ การใช้ทฤษฎีในแนวมาร์กซิสต์ เช่น การอธิบายว่าปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นการครอบครองผู้หญิงดี ผู้หญิงไม่ดี การขายตัว การแต่งตัว พฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงล้วนมาจากระบบโครงสร้างสังคม โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม บริโภคนิยมและวัตถุนิยม ที่ปิดกั้นโอกาสและไม่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองของผู้หญิง แต่นักวิชาการใช้ทฤษฎีในแนวมาร์กซิสต์ในการอธิบายที่มาของปัญหาเท่านั้น ไม่ยอมรับวิธีการแก้ไขปัญหา อาจเป็นเพราะนักวิชาการคิดว่าการแก้ไขปัญหานี้ในแนวทางนี้จะต้องปลดปล่อยสังคมสู่สังคมที่ไร้ชนชั้นก่อนแล้วค่อยมาแก้ปัญหาผู้หญิง

นักวิชาการกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีในแนวเฟมินิสต์มาก เช่น การอธิบายว่าปัญหาเกิดจากระบบที่ผู้ชายเป็นใหญ่ (patriarchy) การอบรมสั่งสอน ค่านิยมวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ปลูกฝังและสืบทอดความไม่เสมอภาคทางเพศระหว่างหญิงชาย คุณค่าต่าง ๆ ที่เคยเป็นของเพศชายหรือหญิงทั้งสองเพศควรจะมีได้เหมือน ๆ กัน และในวิธีการแก้ปัญหาได้รับอิทธิพลจากเฟมินิสต์แนวเสรีนิยมมากที่สุด คือ การเน้นการให้ความรู้ ให้การศึกษา การอบรมปลูกฝัง และการแก้ไขกฎหมายให้เป็นธรรมกับผู้หญิง นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากเฟมินิสต์แนวสุดขั้วโดยมองว่าจะต้องแก้ไขที่สังคมชายเป็นใหญ่ วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เอื้อให้ผู้ชายกดขี่ผู้หญิง และนอกจากนั้นความสัมพันธ์ก็ไม่ควรจะเป็นแค่เพียงความสัมพันธ์ระหว่างคนสองเพศ ชาย-หญิง เท่านั้น นักวิชาการกลุ่มตัวอย่างได้รับอิทธิพลจากเฟมินิสต์แนวนิยมหญิงอยู่บ้าง เช่น การอธิบายว่าการวัดความเข้มแข็งระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ถ้าวัดกันเพียงแค่ร่างกายผู้ชายอาจจะแข็งแรงกว่า แต่ถ้าวัดกันที่จิตใจแล้วผู้หญิงเข้มแข็งกว่า เป็นต้น และนักวิชาการกลุ่มตัวอย่างมองว่านอกจากเสรีระแล้วหญิงและชายไม่มีความแตกต่างกัน ความแตกต่างที่เกิดขึ้นเป็นเพราะสังคมสร้างขึ้นมา

สรุปแล้วนักวิชาการกลุ่มตัวอย่างได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเฟมินิสต์แนวสังคมนิยมอยู่มาก คือให้ความสำคัญกับโครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ และมองว่าเป็นปัญหาของระบบทุนนิยมด้วย

ประเด็นที่ 3 การให้ความหมายเรื่องผู้หญิงดี ผู้หญิงไม่ดี ส่งผลกระทบต่อนโยบายของรัฐ การมองว่าอะไรเป็นปัญหา อะไรไม่เป็นปัญหาและควรแก้ไขปัญหาอย่างไร ดังจะเห็นได้จาก นโยบายต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. นโยบายเรื่องโสเภณี ในยุคแรก ๆ รัฐไทยมองว่าผู้หญิงโสเภณีเป็นความชั่วร้ายที่จำเป็นต้องมี แต่ขณะเดียวกันก็ตีตราผู้หญิงเหล่านั้นว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีไม่ควรเอามาเป็นภรรยา เช่น มีการสักรูปสุนัขไว้ใต้ท้องแขนโสเภณีเพื่อแยกผู้หญิงโสเภณีออกจากผู้หญิงทั่วไป และรอยสักนี้ก็จะติดตัวไปชั่วชีวิต² ดังนั้นนโยบายของรัฐไทยต่อโสเภณีในช่วงแรก ๆ โดยเฉพาะในรัชกาลที่ 5 จึงให้มีโสเภณีได้ถูกต้องตามกฎหมายและมีนโยบายเก็บภาษีจากการค้าประเวณีในรูปของ “ภาษีบำรุงถนน” และเมื่อเปลี่ยนรูปแบบการเก็บภาษีอากรจากระบบเจ้าภาษีนายอากร มาเป็นจัดเก็บโดยเจ้าพนักงานของรัฐโดยตรงเพื่อให้รัฐมีรายได้มากขึ้น³ การเก็บภาษีโสเภณีจึงเปลี่ยนแปลงจากภาษีบำรุงถนนแล้วประกาศใช้ “พระราชบัญญัติป้องกันสัจจรโรค ร.ศ. 127” (พ.ศ. 2452) แทน โดยรัฐให้เหตุผลว่าเป็นการ “ป้องกันสัจจรโรค” โดยกำหนดให้โสเภณีไปตรวจรักษาโรคเป็นระยะๆ แต่ปรากฏว่าเพิ่งมีการตั้งโรงพยาบาลเพื่อตรวจรักษาผู้ป่วยกามโรคครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2473 ต่อมาระหว่างพ.ศ. 2464-2487 รัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาโสเภณีมากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อเสียงเรียกร้องจากฝ่ายต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ และให้ยกเลิกการจดทะเบียนหญิงโสเภณีตลอดจนสำนักโสเภณีซึ่งก็ก่อให้เกิดโสเภณีแอบแฝงขึ้นมากมาย และรัฐเองก็มีนโยบายที่จะ “ปราบ” เท่านั้น มิใช่ “ปราบ” ให้หมดไป⁴ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐก็อยู่ภายใต้แนวคิดที่ว่า โสเภณีเป็นผู้หญิงไม่ดี การเป็นโสเภณีก็เป็นเพราะผู้หญิงไม่ดีด้วยตัวเอง ดังนั้นโสเภณีจึงผิดกฎหมายแต่ผู้ชายที่ไปเที่ยวไม่ผิดกฎหมาย หรือเมื่อโสเภณีถูกจับก็มีการส่งไปยังบ้านพักฉุกเฉินหรือไปฝึกอาชีพเพื่อให้กลับตัวเป็นผู้หญิงที่ดีก่อน ซึ่งโครงการเหล่านี้ก็มีระยะเวลาอันยาวนานและบางครั้งก็ไม่ใช่ว่าสิ่งที่ผู้หญิงต้องการเพราะพวกเขาจะต้องรับผิดชอบครอบครัวและขาดรายได้เมื่อเข้ามาอยู่ในศูนย์

² มานพ คณะโต, พฤติกรรมทางเพศ ทบหนองค้ความรั สถานภาพและปัจจัยที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสืบสวนวัฒนธรรมไทยสู่สุขภาพที่ยั่งยืนยาว. (กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาวิชาการแพทย์, 2541), หน้า 13.

³ สุทธิพันธ์ ชูทรานนท์, การเก็บภาษีและผลกระทบต่อสังคมไทย พ.ศ. 2416-2475. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อ้างถึงใน ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, โสเภณีกับนโยบายของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2411-2503. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526, หน้า 172.

⁴ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, โสเภณีกับนโยบายของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2411-2503. หน้า 173-175.

2.นโยบายเรื่องเอดส์ ช่วงระยะเวลากว่า 16 ปี (พ.ศ. 2527 –ตุลาคม 2543) ของการดำเนินงานด้านเอชไอวี/เอดส์ในประเทศไทย มีโครงการด้านเอชไอวี/เอดส์มากมายที่ทำงานกับกลุ่มผู้หญิง ในยุคแรกเป็นการรณรงค์ให้ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะในสถานบริการหรือห้องโศภณี กระบวนการทำงานส่วนใหญ่ของส่วนราชการมุ่งไปที่การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การเสริมสร้างทักษะการพูดคุยให้หญิงบริการเพื่อโน้มน้าวให้ชายนักเที่ยวใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่ใช้บริการ แต่มาในปี พ.ศ. 2533 กลับพบว่ามีภาวะระบาดเพิ่มขึ้นในกลุ่มหญิงแม่บ้านที่มีพฤติกรรมทางเพศแบบผัวเดียวเมียเดียว ซึ่งไม่อยู่ในกลุ่มพฤติกรรมเสี่ยง รวมทั้งการขยับตัวสูงขึ้นของผู้ติดเชื้อวัยรุ่นชาย จึงได้มีการทบทวนนโยบาย และในยุคต่อมาจึงมีการรณรงค์ให้ผู้หญิงแม่บ้านได้ทบทวนปรับปรุงเสน่ห์ปลายจวักในการปรนนิบัติพิศวีให้สามีติดใจจะได้ออกไปเที่ยวนอกบ้านและนำเชื้อเอชไอวีกลับมาสู่ตัวแม่บ้านและครอบครัว การรณรงค์สองยุคที่ผ่านมาส่งผลให้วัยรุ่นชายและชายไทยจำนวนมาก ได้เปลี่ยนพฤติกรรมมาไม่มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อหญิงแทน และวัยรุ่นหญิงอายุน้อย ๆ เพราะเชื่อว่าเป็นเพศสัมพันธ์ที่ไม่มีอันตรายและไม่เสี่ยง เพราะไม่ได้อยู่ในกลุ่มเสี่ยง เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าสิ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงคือพฤติกรรมการมีคู่นอนหลายคน และในยุคต่อมาจึงมีการรณรงค์ให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศและเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ชาย⁵

ภายใต้ข้อถกเถียงเรื่องเอดส์ในประเทศไทย ผู้หญิงจำนวนมากถูกสร้างให้กลายเป็น “เหยื่อ” ที่น่าสงสารต้องการได้รับการช่วยเหลือ ได้รับการศึกษา แต่ก็ใช้ว่าความความช่วยเหลือจะมีไว้สำหรับเหยื่อทุกคน บนความสลับซับซ้อนของลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตตามแบบอย่างความเป็นผู้หญิงได้ถูกนำมาใช้ในการกำหนด เพื่อจัดแบ่งผู้หญิงออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มที่มีภาพลักษณ์เป็นผู้หญิงดีที่น่าสงสารและเป็นเหยื่อที่สมควรได้รับความช่วยเหลือ กับแบบผู้หญิงไม่ดีเป็นผู้หญิงเลวที่ไม่น่าสงสารและไม่ใช่เหยื่อที่สมควรจะได้รับการช่วยเหลือ เป็นผู้หญิงซึ่งล้มเหลวในการปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานความเป็นผู้หญิง ส่งผลให้ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม⁶

⁵ นิวัตร สุวรรณพัฒนา, “ฤา...จะไม่มีทางสิ้นสุด? : ความรุนแรงต่อผู้หญิงกับเอชไอวี/เอดส์”, เช็กข้ามชาติ เช็กอินเตอร์เน็ต, (กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยรศ., 2544), หน้า 230-236.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 249-250.

3.นโยบายการทำแท้ง รัฐมองว่าการทำแท้งเป็นบาป เมืองไทยเป็นเมืองพุทธไม่ควรจะปล่อยให้มีการทำแท้งยกเว้นกรณีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของแม่ และถูกข่มขืน และมองว่าผู้หญิงที่ไปทำแท้งเป็นผู้หญิงไม่ดี ลำบาก มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน หรือเป็นผู้หญิงใจแตก ดังนั้นจึงรณรงค์ให้ผู้หญิงรักษาพรหมจรรย์ของตนไว้จนกว่าจะแต่งงาน แต่กลับไม่เคยรณรงค์ให้ผู้ชายมีเพศสัมพันธ์อย่างมีความรับผิดชอบ

4.เรื่องการข่มขืน และการล่วงเกินทางเพศ ถือเป็นอาชญากรรมที่ได้รับการเปิดเผยน้อยที่สุด ผู้เสียหายมักไม่กล้าเปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ เพราะรู้สึกอับอายและกลัวว่าจะถูกแก้แค้น และถูกดูหมิ่นเหยียดหยามประจานให้อับอาย และเหยื่อของการกระทำความรุนแรงทางเพศมักถูกตำหนิหรือระแวงสงสัยว่าเป็นฝ่ายชั่วหรือเชิญชวน⁷ มักไม่ระวังตัวและเรียกร้องเรื่องนี้มาสู่ตนเอง แต่งกายไม่เรียบร้อย ไปเดินในที่เปลี่ยว แต่จากสถิติแล้วผู้หญิงส่วนใหญ่ถูกข่มขืนจากคนใกล้ชิดและอยู่ในบ้าน และกระบวนการทางกฎหมายที่ล่าช้าทำให้ผู้หญิงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ

5.การพัฒนาทางการเกษตร การถือครองที่ดิน นโยบายของรัฐมักจะเน้นการพัฒนาและสนับสนุนหัวหน้าครอบครัว ซึ่งก็หมายถึงผู้ชาย เพราะรัฐมองว่าผู้หญิงควรจะเป็นแม่บ้าน ส่วนผู้ชายเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ทำให้ผู้หญิงขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้หญิงในการเกษตร เป็นต้น

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ คือ การที่สังคมมีกรอบการมองเรื่องผู้หญิงดี ไม่ดี มีผลต่อนโยบายการทำงานของรัฐการมองว่าอะไรเป็นปัญหา และอะไรไม่เป็นปัญหารวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาด้วย ซึ่งนโยบายของรัฐบางครั้งก็เป็นการปิดกั้นโอกาสของผู้หญิงในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และทำให้ผู้หญิงในบางกลุ่มซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมอยู่แล้ว กลับได้รับการซ้ำเติมจากนโยบายของรัฐด้วย

⁷ อติสร เสมแย้ม, "การล่วงเกินทางเพศในสถานที่ทำงาน", สตรีศึกษา, ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะบรรณาธิการ, โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 114.